

ЩОДО СКАСУВАННЯ МОРАТОРІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ПОДАТКОВИХ ТА ІНШИХ ВИДІВ ПЕРЕВІРОК

Ганна ПЕТРЕНКО

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри господарського та адміністративного права
Донецького національного університету імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна*

В сучасних умовах тривалого повномасштабного вторгнення й діючого воєнного стану в Україні, постійним і актуальним завданням для забезпечення національної безпеки та стабільності економіки в країні постає проблема знаходження балансування щодо розвитку економіки та забезпеченням оборонної системи країни. Такі завдання виникають на тлі зниження економічної активності бізнесу, руйнування інфраструктури та вимушену міграцію населення та релокації бізнесу.

Так, станом на початок 2025 року за інформацією, наданою Вінницькою міською радою, з початку повномасштабної війни 414 компаній, які займаються різними видами економічної діяльності, а саме, промисловість, ІТ, надання послуг, перевезення та логістика, ремонт, торгівля та інші, є релакантами та перемістили своє виробництво до Вінниці з інших областей України. Як зазначив заступник міського голови Андрій Очеретний, загальна кількість новостворених робочих місць на базі релокованого бізнесу становить 1971, і важливо, що бізнес залишається в Україні та працює на зміцнення економіки¹.

Не зважаючи на важкі умови провадження підприємницької діяльності в умовах воєнного стану, та з урахуванням сучасної геополітичної ситуації й реальних загроз для економіки України, державою продовжуються здійснення заходів щодо скасування мораторію на окремі види перевірок бізнесу. Так, внесено зміни до Постанови Кабінету Міністрів України «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану», а саме, передбачено відновлення з 1 січня 2025 року здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) за

¹ Стійкість економіки. У Вінницю релокувалися вже 414 суб'єктів господарювання з інших регіонів країни. 2025. URL: <https://www.vmr.gov.ua/stiikist-ekonomiky-u-vinnitsiu-relokuvalysia-vzhe-414-sub-ektiv-hospodariuvannia-z-inshykh-rehioniv-krainy> (дата звернення: 29.03.2025)

дотриманням суб'єктами господарювання вимог законодавства щодо якості лікарських засобів; щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін, а також Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібно торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів)².

Слід зазначити, що й при здійсненні податкового адміністрування також відбувається зміна умов застосування певних механізмів. Слід звернути увагу, що Постановою Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проекту щодо функціонування системи управління податковими ризиками (комплаєнс-ризиками) в Державній податковій службі» запроваджено системи управління податковими ризиками, що має сприяти забезпеченню системності та єдиному підходу до управління ризиками, дотримання податкового законодавства в роботі органів Державної податкової служби України (далі – ДПСУ), а також зосередження зусиль податкових органів на найбільш проблемних питаннях в адмініструванні податків і зборів³. Таку Постанову було прийнято в русі реалізації Національної стратегії доходів до 2030 року, яка передбачає заходи з реформування податкової політики та податкового адміністрування упродовж 2025–2027 років⁴.

Не зважаючи на посилення обстрілів портової інфраструктури, ризик подальших атак на енергетичні об'єкти, зростання витрат бізнесу на енергію, оплату праці та логістику, здорожчання пального через підвищення ставок акцизного збору, дефіцит кваліфікованих кадрів, пришвидшення темпів інфляції, з 2025 року відновлюються податкові перевірки (планові та позапланові) для всіх платників, окрім платників з податковою адресою на тимчасово окупованій території та/або на територіях бойових дій. В русі чого ДПСУ було оприлюднено план-графік проведення документальних планових перевірок платників

² Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2022 № 303 в редакції від 27.12.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.03.2025)

³ Про реалізацію експериментального проекту щодо функціонування системи управління податковими ризиками (комплаєнс-ризиками) в Державній податковій службі: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2024 № 854. URL: <http://surl.li/uqldxq> (дата звернення: 29.03.2025)

⁴ Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 № 1218-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1218-2023-%D1%80#Text> (дата звернення: 29.03.2025)

податків на 2025 рік⁵. Згідно з ним наступного року планують провести 3492 перевірки юридичних осіб, 1028 фізичних осіб та 266 суб'єктів з питань перевірки податку на доходи фізичних осіб, військового збору та єдиного соціального внеску.

Так, за інформацією управління податкового аудиту ГУ ДПС у Вінницькій області у січні – лютому 2025 року до Зведеного бюджету за результатами контрольно-перевірочної роботи надійшло 34 млн грн, що на 23,2 млн грн більше ніж за відповідний період минулого року. При цьому рівень стягнення узгоджених сум склав 75,7 %. Частка надходжень грошовими коштами в загальній сумі стягнень становить 78,7 %. За звітний період фахівцями підрозділу податкового аудиту проведено 388 перевірок, в тому числі: планових – 23, позапланових – 75, фактичних – 290. За результатами завершених перевірок до бюджету нараховано податків і зборів на суму 48,8 млн грн, що на 26,5 млн грн більше донарахувань за відповідний період минулого року. Протягом січня-лютого 2025 року узгоджено 23 планових, 73 позапланових та 242 фактичні перевірки, за наслідками яких (з урахуванням актів минулих років) до бюджетів усіх рівнів нараховано 49,8 млн грн, що на 32 млн грн більше ніж за відповідний період минулого року⁶.

З іншої сторони, в Україні склалась негативна тенденція з виконанням платниками податків податкового обов'язку щодо погашення податкового боргу, причому, податковий борг до зведеного бюджету кожного року зростає майже на 25,6 відсотків порівняно з попереднім. Тому, як наголошує низка науковців, виникає доцільність відновлення проведення деяких видів податкових перевірок, а саме, за трансфертним ціноутворенням; за нерезидентами; валютного контролю в частині дотримання встановлених граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів); відновлення строків здійснення заходів з погашення податкового боргу, відновлення термінів надання платниками податків відповідей на запити контролюючих органів з питань оподаткування юридичними особами або іншими нерезидентами, які проводять господарську діяльність через постійне представництво на території України, доходів, отриманих нерезидентами з джерелом їх походження з України⁷.

⁵ План-графік проведення документальних планових перевірок платників податків на 2025 рік. Державна податкова служби України. 2025. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-plan1-ta-zviti-roboti-/883441.html> (дата звернення: 29.03.2025).

⁶ Про результати контрольно-перевірочної роботи податкових аудиторів Вінниччини (2025). Головне управління ДПС у Вінницькій області. URL: <https://vin.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/882336.html> (дата звернення: 29.03.2025).

⁷ Костенко Ю.О., Шувалова Т.О. (2023). Щодо захисту прав платників податків в умовах воєнного стану. *Київський часопис права*. № 1. С. 187-193.

Проте, проблеми податкової системи все ще залишаються найвагомішими серед перешкод для ведення бізнесу, в тому числі і в умовах релокації. Як зазначається фахівцями Економічної експертної платформи, ще не завершена реформи митної та податкової служб, що не дозволяє скоротити обсяги зловживань, а саме, контрабанди, порушення митних правил, контрафакту, які залишаються найбільш проблематичними для виявлення при проведенні податкових перевірок та запобігання ухиляння від сплати ПДВ. Також, проблемними ще залишаються питання роботи управлінь по контролю за підакцизними товарами та по роботі з податковим боргом, по яких планується проведення відомчого контролю, як зазначив Голова ДПСУ Руслан Кравченко. Однак, зроблено кроки щодо підвищення ефективності здійснення податкового адміністрування і ДПСУ вже подано до Міністерства фінансів України пропозиції до зміни механізму зупинення реєстрації податкових накладних, оновлено довідник кодів ризиковості платників податків⁸.

Важливим аспектом в аспекті відновлення перевірок мають напрями, визначені таким документом, як Дорожня карта реформ 2024 – податкова та бюджетна політика⁹, де визначається необхідність розробки та запровадження механізмів податкового стимулювання громадян та бізнесу, перегляд системи штрафних санкцій за незначні порушення та приведення їх до оптимального рівня, зокрема зниження до оптимального рівня штрафи порушення термінів, норм щодо РРО, норм ринкового нагляду. Також важливим кроком має бути посилення повноважень Бізнес омбудсмена, та прийняття профільного законодавства щодо функціоналу омбудсмена.

Отже, можна зробити висновки, що на сьогодні нагальною є проблема пошуку балансу у рішеннях, що мають забезпечити, з одного боку, необхідну підтримку бізнесу та населення в умовах релокації, а з іншого – сталість податкових надходжень, раціональність проведення податкових і інших перевірок, ефективне використання податкових ресурсів для забезпечення фінансування військових, соціальних та інших витрат для виконання завдань і функцій держави, а також сприяти підвищенню ефективності і результативності податкового моніторингу в умовах воєнного стану.

⁸ Кравченко Р. (2025). Важливо враховувати специфіку ведення бізнесу в умовах війни. Пресслужба Державної податкової служби України. URL: <https://vin.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/882336.html> (дата звернення: 29.03.2025).

⁹ Дорожня карта реформ 2024 – податкова та бюджетна політика. Економічна експертна платформа. URL: <https://economics.org.ua/index.php/blog/402-dk-2024> (дата звернення: 29.03.2025).